

GAZETA TRANSILVANIEI.

Gazet'a eșe de 2 ori: Mercurea și Duminec'a, Foi'a, cindu concedu ajutoriale. — Pretiul: pe l'anu 10 fl., pe $\frac{1}{4}$ 3 fl. v. a. Tieri externe 12 fl. v. a. pe unu anu seu $2\frac{1}{3}$ galbini mon. sunatória.

Anulu XXXIV.

Se prenumera la poste c. r., si pe la DD. corepondenti. — Pentru serie 6 cr. Tacs'a timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 82.

Brasovu 4 Novembre 23 Octobre

1871.

MONARCHIA AUSTRO-UNGARICA.
Transilvania.

Epistole anonime.

II. Si adica se fia ceva adeveru in assertiunea aruncata de „Consortiu“ cu rara cutedare, ca „Conferentia dela Mercurea ar' fi produsu bol'a de nepasare la romani, care apoi a trecutu din Transilvania si la romanii din Ungari'a*)?“ Si se aiba macaru „Albin'a“ dreptu intru tóte imputarile catele face ea natiunei romanesci?

Déca dta credi, Domnule Redactoriu, ca „Man'a libera“ nu ne va plesni preste degete si nu ne va infige unghi'a in urechie, apoi dati se ecsamnamu mai antaiu assertiunea consortiului barbatiloru mai escelenti din Pest'a.

Este antaia-data in vieti'a nostra, ca se imputa romaniloru din Transilvania de catra cativa romani din Banatu si Ungari'a, nepasare, inertie, apathia. Noi eramu dedati pana acum, ca se audim din partea romaniloru din Ungari'a imputatiuni tocma in sensulu opusu.

In anulu 1848, pre candu au venit uici la noi nefericitulu Ioane Dragosiu, Sigismundu Popu si altii cu misiune primita dela gubernulu lui Kos-suth, acei barbati ne imputa tocmai activitatea escesiva.

In an. 1850 doi episcopi romanesci, nascuti si crescuti in Ungari'a, ne plesnea in facia, ca „cati romani ardeleni, totu atati agitatori“, era unulu din ei dicea catra fostulu ministru principe Schwarzenberg: „Me regu se nu iai in nume de reu, ca suntu silitu, ca se facu la parere causa comună cu acesti agitatori ardeleni, pentru de a-cesti obraznici nu poti scapa cu una cu döue“. (Epistole relatòrie dela membrui de ai deputatiunei.)

In anulu 1858 pre candu se prepara subjugarea totale a romaniloru gr. catolici prin jesuitii ajutati de cativa romani ungureni, episcopulu din Oradea si toti partisani sei, ori-unde apucá pe cate unu romanu ardelenu, ei dicea: „Voi rebeliloru, voi nepoti ai lui Horea si Closca, voi schismatici, greci si muscali ce sunteti voi, cari nu respectati nici chiaru auctoritatea dumnedieesca, duceti-ve, faceti-ve macaru si muscali, numai nu ne mai conturbati pe noi in sacrele nostre intentiuni!“

Intre anii 1854—58 esia in contra ardeleniloru brosiure ca a protopopului dela Temisiór'a si circularie de afurisarie ca celu dela episcopulu din Versietiu, ca-ci ardelenii intendea banatieniloru mana de ajutoriu, pentru ca se scape de jugulu celu mai umilitoriu din lume, adica de jugulu serbescu.

Intru adeveru, ca romanii ardeleni au si meritatu dela romanii ungureni de a fi numiti agitatori, nu numai dela 1848 incóce, ci multu mai de inainte, adica cam de candu cas'a domnitória avuse marea bunatate de a desrobi diecesea unita dela Oradea de sub jugulu episcopiloru locali romano-catolici unguresci si a i da episcopi din Ardélu, pe Darabantu si pe Sam. Vulcanu, carele fusese celu mai mare „agitatoriu“, pentru elu trase apoi la sine pe alti „agitatori“, incependum cu Sam. Micilu, G. Sincai, P. Maioru, canoniculu Munteanu si altii

mai multi. Era in Banatu agitatiunea cea mare s'a produsu intre romani prin unii teneri ca Damascenu Bojinca, Eftimiu Murgu, Paulu Vasiciu, Alecsandru Gavra, Dr. Atan. Siandru, Dr. Teodori si inca alti cativa, esiti mare parte din scóla ardeleniloru Petru Maioru, parte si din a lui Sam. Vulcanu, Cichindealul s. a.

Intre anii 1844—1848 cativa preuti romanesci din diecesea Oradei voindu a placé magnatiloru din respectivele tienuturi, cum si fusesera crescuti in seminariulu ungurescu, incepusera a spune predice unguresci in besericice curat romanesci. Atunci Gazet'a porni asupra loru una agitatiune destulu de vigorosa, care se continua pana la venirea catastrofei celei mari.

Amu mai pot produce inca sute de exemplu ale agitatiuniloru ardelenesci asupra romaniloru ungureni, déra spatiulu dtale Domnule Redactoriu este prea „angustu“ pentru astfelui de materia. Destulu atata, ca romanii ardeleni nu facu nici unu secretu din rol'a loru de agitatori, ba ei marturisescu, ca au avutu si cutedarea ca se merge in Ungari'a, se le dica romaniloru de acolo, ca macaru familia se-si vorbesca limb'a materna si se nu, nu sufere a se introduce in besericile loru limb'a maghiara, ca-ce si acelu atentatu s'a comisu, si inca cu legea in mana; era celor din Banatu le au disu, se nu le mai fia rusine de limb'a loru, se nu mai cultive limb'a serbésca, care nu este a loru, ci a serbiloru, ci se cultive pe cea romanesca.

Déra cum se intembla totusi marea si estrordinari'a minune, ca in scurtulu periodu de 3 di: trei ani, romanii ungureni infectati cumplitu de „nepasarea“ romaniloru ardeleni, se cada in inertia atatu de pericolosa, incatu ilustrulu consortiu de cincidieci barbati mai escelenti se ajunga a despera de vitalitatea natiunei romanesci? Adeveratu fenomenon in istoria omenimei europene! In trei ani de dile unu corpdu de trei milioane individi se devina aprópe scheletu si cadavru! Apoi unde era in acesti trei ani acei cincidieci de medici mai escelenti? Cu ce felu de conscientia au potutu ei sta spectatori pasivi atunci, candu miroslu de mortatiune le inordá nasulu celu finu? Acuma s'au deșteptat ei ca se smulga pe patientele din manile charlataniloru, candu elu se afia in agonie? Frumosu patriotismu, sublime amore catra natiune! Cum n'au reflectatui acei cincidieci de medici mai vertosu la impregiurarea fatala, ca in casu de mörtea natiunei nostre nu va mai fi cine se dè statului la 110 mii ostasi si pe fiacare anu ca la 20 milioane fiorini in imposite de tota categori'a? Si apoi cine se mai ingrasie pe atatia solgabirai si vicespani, haiduci si darabanti, déca nu voru mai fi vlachi pe lume?

Imi va respunde cineva: Vlachi voru mai fi ei inca vreo cincidieci siesedieci de ani, pana candu va succede a le lua limb'a la toti, candu apoi voru fi totusi individi, cari ince voru avea una alta limba, unu galimathias (golomutiu), amestecatura compusa din alte cateva limbi; nu va mai fi ince natiune valacha.

Acesta este tota supararea celoru cincidieci barbati mai escelenti? Bagatela! „Córdă falsa! Idei inalte, care sbara pana susu la nuori. Visuri frumose de unu imperiu romanu in Orientu!“ („Patri'a“ Nr. 2 din 18/6 Oct.)

Déra cei cincidieci de barbati mai escelenti ne chiama in acelasiu resufletu si in terminii cei mai doiosi, ca se properamu a merge la Ungari'a, se le ajutamu a schimba famos'a lege de nationalitatii (art. 44 an. 1868), din cauza ca aceeasi este „croita“ si pentru noi romanii din marele Principatu alu Transilvaniei. Adeverata „croitura.“

Forte multiamumu de fratiesc'a si doios'a invitare. Noi ne amu fostu „croitu“ (adusu, intocmitu, decretatu) una lege de nationalitate, cu care, déca ne a remasu mentea la loculu ei, poteamfi indestulati pe timpu indelungat. Ore ince ce mai ajutoriu astepta cineva dela unu corpu semimortu? Bogata este Ungari'a de „Na tionalitati“ (nu Natiuni?); acolo suntu Germanii, botezati si nebotezati, frati vitregi ai Unguriloru, acolo sunt Slavaci, Serbii, Slovenii, Rutenii. Cum se poate ca acestea Nationalitatii se nu cumpanesca neasemenatu mai multu in corporile legislative ale Ungariei, decatuit romanii transilvani, cei „despretiuti, desconsiderati, indolenti“, inca si „hebeuci si betivi“? („Kol. Közlöny“ din 21 Oct.) Unde au fostu tóte acelea nationalitatii in anii 1840, 1842, 1844, in fine in an. 1868, pe candu s'a „croitu“ (ca unu sumanu tieranescu) art. 44? Inflacarata fantasia ar' fi aceea, care ne ar' face se crede, ca cu dicee, multu 12 deputati romanii cati ar' fi cu potentia a scóte din Transilvania cu legea electorale absurdă pre catu si asupritoria din 1848, caus'a nostra per tractata in Pest'a, ar' inainta macaru atata, catu face saritur'a unui cocosiu. Domniloru, cu unu racu, totu seracu. In una casa de magnati maghiari compusa din siepte sute de „lordi“ si „semilordi“, in una casa a deputatiloru, in care siedu la patru sute maghiari „sange curat“ = 1100, ce se caute 10—20 romani? Inse ore ce streche ne a impunsu, ce tarantela ne a intiepatu, pentru ca se ne spargemu capetele spre a merge la una dieta, unde si cei cari au alunecatu a merge in 1866, deveniseră obiectu de insulte?

Terenulu pe care voru se ne traga cei cincidieci de barbati mai escelenti, este pentru noi plinu de curse. Se ne ferimu, se'i si rogamu ca se incete cu tentatiunile loru. Ei se inbuiba in libertatea castigata nu scimu cum, candu din contra noi ne intorcemu numai in cerculu celu strintu, trasu de baionetele consignate in nöptea din 28 Maiu 1867, sci dta, atunci. Se mergemu din captivitate in dieta. Frumosu libertate politica! —

Se ne reintorcemu la prim'a cestiune.

Si adica romanii transilvani de trei ani incóce au cadiutu in nepasare, in indolentia, ei nu facu nimicu, nu misca nimicu?

Se distingemu bene. Déca este vorba de acea activitate febrile, care se dice politica in sensu mai latu, adica de tienerea spiritelor in neodichna continua, de ocuparea loru activa cu tóte miseriele lucrariilor legislative, parte mare straine de noi, apoi multiamita lui Ddieu, ca romanii transilvani s'au portat in acestu respectu tocmai la timpulu celu mai bunu, cu una nepasare ce le face onore.

Hei dómne, multe diete s'au mai tienutu in Ungari'a, de a caroru decursu nici chiaru la romanii cei mai inaintati in cultura nu le au pasat mai nimicu; de aceea ince densii totu n'au perit. Déra candu nu se tienea diete nici in Ungari'a nici in Transilvania cate diece si döuedieci de ani! Déra candu locuitorii din cele mai multe provincii

*) „Patri'a“ Nr. 1, column'a 2 in coresp. Pest'a, cum si Nr. 3 in art. de fondu.

ale imperiului austriac si din tôte ale Prusiei abia scia din audite, ca pe airea, in alte staturi, se tine si diete si parlamente. Si totusi aceleai tieri si aceleai popóra gubernate intr'unu modu séu in altulu, in totu casulu nu in spiritu ostile catra poporu, au facutu progrese indieci si insutitu mai mari, decatu amu facutu noi cu dietele nóstre feudalistice compuse din totu atatia inimici ai poporului nostru. Domnulu meu, mie -mi vene mai se credu, ca aceia, cari cauta nepasare, indolentia in impregiurarea, ca romanii transilvani dela 1866 incóce n'au mai partecipatu la alegeri dietali, vorbesu numai in siaga, séu chiaru in bataia de jocu. Originea urmarit u tota luarea amente nenumeratele ilegalitatii, brutalitatii, barbarie si tôte infamiele comise in acelu periodu de siese ani pe la cele mai multe cercuri electoralni, trebuie se gratuleze in conscientia sa tuturoru acelor romani, cari s'au simtitu armati cu destula taria sufletésca, incatu s'au ferit de aceleai locuri infectate, pestilentiali, in care se insulta moralitatea, se corumpu sufletele si in mai multe casuri se omora corporile, precum s'a intemplatu de atatea ori in Ungari'a si in Banatu. Apoi unde mai punemu bajocur'a cu legi electoralni de döue categorie!

Ci se ne oprimu si acileai, pentru că se nu alunecamu érasi pe terenulu celu periculosu, ca-ci procurorulu dela Tergulu-Muresiului priveghieza cu ochi ageri.

Scurtu si bine, noi felicitam pe acei romani, cari dela 1866 incóce au fugit de urnele electorale, care nu era ale loru.

Intr'aceea cei cincideci de barbati mai escelenti afla, ca romanii preste totu, adica si cei din Ungari'a, infectati firesce (?) de indolentia ardeleanesca dela Mercurea, au cadiutu in nepasare totale, s'au culcatu se móra.

Nu este oficiulu nostru de a ecsamina la loculu acesta, ca ce au facutu séu ce au omisu a face in acesti ani din urma romanii din Ungari'a si Banatu; lasamu altora acestu campu vastu si demnu de una cercetare rigorósa.

Ceea ce credemu, ca cunóscemu noi binisioru, este activitatea, séu déca voiesci, si pasivitatea, din acestu periodu scurtu alu romaniloru transilvani. Nici unadata acésta parte a natiunei romanesci nu a desvoltat in diverse ramuri ale vietiei omenesci atata activitate, cata a desvoltat ea dela 1865, decandu a fostu „trantita la parete“. In siese ani că alte-dati in siesespredieci ani. Cine nu vede acestu adeveru, acela său este unu pesimistu din natur'a sa, ori-ca nu voiesce se lu védia, pentru ca i place, si are alte scopuri. Dta scii bine, Domnule Redactoriu, ca noi amu fostu aceia, cari amu mustratu adese-ori in viéti'a nostra „lenea romanésca“; scii inse totu-unadata, ca totudéun'a o amu tienutu de curabile, si inca fara medicine prea drastice, fara a i aplica ceea ce numesci medicii cur'a cailor. Apoi că se fumu drepti catra noi insine, se cuvene se ecsaminamu in conscientia tôte impregiurarile, cate concurgu in diverse locuri si tempuri, pentru că romanulu se fia activu, séu se se dè somnului si lenei. Inse despre acestea cu alta ocasiune in casu candu „man'a libera“ ne ar' permite că se vorbim mai la intielesu, éra nu in parbole, pe care afara de noi se nu le mai intieléga nimeni. —

Brasovu 4 Nov. 1871.

A reinceputu campulu celu largu de activitatea romaniloru. Mai aprópe in Turd'a se tiene in 15 Nov. conferintia comitetului representativ si va ave de obiect tocma rescriptulu min. de interne despre operatulu de organisarea comitatului. Comitatulu suntemu si noi dice, si trebuie se dica verce romanu, care vre in adeveru viéti'a politica a romaniloru. Barbatii nostri intelligenti din tôte comitatele, si acum din comitatulu Turdei, voru dovedi la pretensiunea timpului mai la lumina — decatu pana acum, — ca, de si se afia romanii trantiti la pariete chiaru si cu legea municipale, ei totu -si

atati — cati suntu — prin reservarile si pretensiunile indrepatatite, nu voru lipsi a ne preserva si apera terenulu, ce ne compete, că natiunea politica perfectu egale, orce s'ar plasmui spre ignorarea si impoverarea pretensiuniloru nóstre.

Déca nu se va midiuloci dreptulu de limba protocolariu — va fi intelligentia resp. responsabil si despretuita si de antagoni si de natiune, d'asta asia: că, dupa cum s'a urmatu la diet'a din Sibiu 1863—4, protocolulu se se duca odata numai unguresce, si a dôua ér' numai romanesc, care apoi se fia oficiale si se se rectifice si in limb'a romana si asia successe totu odata romanesc si alta data unguresce — că si manipularile in administratiune si justitia — pentruca asia dispare difficultatea portarei a 2 protocole deodata si imposibilitatea practicarei dreptului perfectu egale, si se nu mai pôta pretende maghiarii din punctul acesta, că pentru inlesnirea administratiei etc. se se prefaca tota lumea in maghiarismu, si numai in maghiarismu, ca nici coróna nici patri'a nu e esclusiv numai maghiara. Asta e o conditiune sine qua non, nu e posibile nici o invoiéla politica na-tionale intre maghiari si romani in Transilvani'a, déca nu se voru aronda cumva comitatele, asia, incatu se vina maghiarii toti la olalta si romanii ér' asemenea constituiti in jurisdictiuni. Succesulu va fi busol'a timpului si a incordamentului saretu; — numai romanii se tienă cord'a unulu facia cu una suta antagoni, basati pe principiulu neecorabilu alu perfectei egalitatii politice nationale, ér' nu alu celei ironice si satirisate de domnii situatiunei. Nu se va concede, nu va concurge representanti'a com., insa pentru modificarea legei masteri in sensulu acesta, se va protesta spre a ni se resava terenulu de lupta. Acum e timpulu, se ne dovedim mai antaiu, ca pretensiunile dorimale pune in cursu practicu una cate una, se vedia si orbii déca ómenii suntu mai buni séu mai rei decatu hienele. — Actulu organizarei comitatelor si alu comunelor, e actulu ce ne pretende cea mai vighiatória si mai resoluta activitate, ca-ce dela resolvarea acestora depende si viéti'a si dreptulu nostru politicu nationalu, déca nu voimur se disparem ca natiune séu se remaneinu paria politici ai cocolosirilor si siretilor antagóne. —

Limb'a a fostu si trebuie se fia unu bunu comunu, ea nu se pôte cu nici unu pretecestu preface intr'unu bunu eschisivu alu unei nationalitati; unitatea limbei neutre a sustienutu corón'a Ungariei, acum séu reintórcere la ea séu perfecta egalitate de limba, tertium nu e dreptu, decatu fortia, apoi fortia nu conduce la fericire. Eventus docebit. —

„Albina“

institutu de creditu si de economii.

Cu mare bucuria vedemu inregistratul intre actiionarii mari ai acestui institutu si pe Escentient'a Sa d. metropolitu Ioane Vancea cu 50 actiuni séu 5000 florini. Credemu, ca va afila mai multi imitatori si speramu, ca si in favórea **academiei de drepturi**, ca-ce din Blasius a esitul prestigiu natiunei romane.

Pana in 25 Octobre, candu ni se scriu aceste sise, numerulu actiuniloru subscrise au trecutu preste 2000. Suntu deci cele mai bune prospecte, ca poporulu nostru va fi proveditu in curendu cu un'a din institutiunile cele mai binefacatórie. Din conclusele comitetului fundatoriu din Nr. tr. se pôte vedé, ca comitetulu a si luatu mesuri pentru constituire si organisarea definitiva. Onore barbatiloru, cari au initiatu si plesmuittu acésta intreprindere de nespusu folosu, si recunoscientia publica braviloru conlucratori din afara, cari că represen-tanti ai institutului si au datu totu concursulu loru la realizarea acestei opere nu numai frumóse, ci totu una data insuflatória de respectu si stima pen-tru poporulu romanu din partea strainiloru, ér' in viitoriu salvatóri'a poporului dela seruirea fatale, ce amenintia din camatariele jidaneschi!!! Si dia-riale straine („Hermannstädter Ztg.“ etc.) -si es-prime bucuria pentru acestu institutu patrioticu, cu care va fi donata in curendu tiéra nostra atatu de seraca de asemenea intreprinderi si atatu de multu lipsita de bani.

Despre starea actionariloru dupa diferitele tie-

nuturi si despre forte laudabil'a staruintia a unor domni representanti se va pute scrie mai bine dupa inchíarea subscriptiuniloru, adica in Decembre a. c., candu negresitu se voru face si unele descoperiri forte interesante din viéti'a acestei intreprinderi june si pline de fermeculu sperantielor de bine.

Cumca cu diu'a de 30 Novembre a. c. se va inchíá subscriptiunea la totu casulu, este securu.

Asteptam catu mai dese incunoscientiari despre tôte fibrele decursului subscriptiuniloru, că se nu lasamu publiculu neinformatu de totu ce se face si ce ar' mai trebui se faca multi, cari asteptara a-este fase ale institutului spre alu stringe in si-nulu seu cu nedubitata securitate. —

Legea comunale

(articlu de lege XVIII din anulu 1871 despre regula-re comunelor, sanctionat in 7 Iunie 1871, promulgat in amendoué camerele Ungariei in 10 Iunie 1871.).

(Urmare.)

CAPU VII. Despre responsabilitatea primariei representantiloru.

§ 87. Fiacare membru singuraticu alu primariei este detorii cu desdaunare deplina pentru tôte daunele, cari le a causatu pre nedreptu si in modu necompetentu in functiune, fia prin fapta, fia prin omisu in adinsu (cu precugurare) séu din negrigintia culpabilu, statului, municipiului, comunei si singuraticiloru, déca nu s'a potutu delaturá daun'a prin unu remediu juridicu normalu.

Casurile de dauna apartien la sfer'a de activitate a judecatoriei competinte dupa regulamentulu de procedura civila si se judeca dupa principiile dreptului privatu civilu.

Portatorii de procesu obstinati (cerbicosi) se potu pedepsiti la pedepsa in bani dilatabila pana la 500 fl. in folosulu fondului seraciloru din comuna, ér' la spesele procesuale suntu a se condamná.

§ 88. Déca primariulu a procesu la ordinu mai inaltu si intielesulu acelnia, actiunile de desdaunare voru trebui a se urdi in contra acelor'a, cari au ordonatu fapt'a ilegalu.

Acei membri ai corporatiunei representative comunale, cari au ordonatu fapt'a ilegalu, facia de celu damnificatu suntu respundietori solidarmente, ér' intre sine suntu obligati la desdaunare in modu egalu.

§ 89. Déca dominificatulu n'a capetatu indestulire din caus'a neavarei primariului, séu déca nu se pôte eruá, ca cari au votatu pentru decisiunea vatamatória: daun'a necoperita, pre langa rezerva-re dreptului de regresu, o rebonifica cass'a comunale.

Inse daun'a causata prin oficialii manipulatori de bani, dupa acestia in lini'a prima o suportéza aceia, cari suntu detori in sensulu statutului comunalu a supraveghia administrarea baniloru, si au negrigitul implinirea detorintiei loru.

§ 90. Pentru ecsecutarea ordinatiuniloru relative la administratiunea publica de statu:

in comune mice si mari e respundietoriu in prim'a linia primariulu (judele) si notariulu comunalu,

é'r in cetati cu magistratu regulatul primariulu cetatii (polgármester).

Suprefectulu in aceea ce privesce comunele tie-nutóri de notariatulu cercualu — tramite ordinatiunile sale notariului cercualu, care acele le duce la indeplinire impreuna séu in contilegere cu primariulu comunei respective.

In privint'a primariei in acele afaceri interne, in cari comun'a intre marginile legei dispune de sine, corporatiunea representativa ecsercéza dreptulu supraveghierei si alu controlarei.

§ 91. In contra primariului are locu actiunea fiscale, déca:

a) calca, séu -si implinesce cu nepasare detorint'a prescrisa in lege si statute, séu

b) duce la indeplinire decisiune si statutu inca neaprobatu pe facia séu prin tacere, séu alteratul de jurisdictiune, respective de guvern, care inainte de incuviintare mai inalta nu se pôte ecsecutá.

§ 92. Actiunea fiscală o previne cercetarea.

Cercetarea in sfer'a afaceriloru interne proprii comunei o ordina corporatiunea representativa:

in sfer'a ecsecutiuniei ordinatiuniloru legei si ale municipiiloru, relative la administratiunea publica de statu si municipale si in casurile enumereate la § 91 punctulu b);

in comune mice si mari suprefectulu, in cetati cu magistratu regulatul pentru pri-

mariulu cetatii vice-comitele, ér' pentru ceialalti functionari primariulu cetatii.

Suprefectulu, primariulu cetatii, respective vice-comitele insciintieza numai decatu corporatiunea representativa despre ordonarea cercetarei.

§ 93. Cercetarea ordonata prin corporatiunea representative o duce comisiunea investigatòria a corporatiunei representative, ér' cea ordonata prin suprefectu, primariulu cetatii, respective vice-comitele, o duce incredintatulu suprefectului, primariulu cetatii, respective alu vice-comitelui.

§ 94. Celu ce a ordonatu cercetarea, totodata pote si suspenda dela oficiu pre functionariulu respectivu.

Déca in urm'a cercetarei nu se ordina actiunea fiscala: functionariulu suspendat -si reocupa indata oficiulu.

In casu de urdarea actiunei fiscale loculu functionariului suspendat pana la decurgerea actiunei fiscale, se imple prin substitutiune (§ 85).

§ 95. In casuri ce nu suferu amenare vice-comitele, respective suprefectulu, neasteptandu substitutiunea, ecsecutéza prin organele proprie ordintiunea neecsecutata pre spesele primariului respectivu, in casulu neavarei acestua, pre spesele comunei, dér' cu crutiarea posibila a acesteia.

§ 96. Actiunea finala, conformu resultatului cercetarei, o ordona corporatiunea representative, respective suprefectulu seu vice-comitele si o pune in cursu procurorulu seu incredintatulu comunei, respective fiscalulu municipiului.

§ 97. Judecatorulu actiunei fiscale e tribunulu regescu de prim'a instantia competente pentru comuna, sententi'a se pote apela graduatim.

§ 98. Primariulu si functionariulu aflatu inovat se pote pedepsí cu reprobare (infruntare), seu cu pedepsa in bani dilatabila pana la 500 fl., seu dupa gradatiunea delictului si cu perderea oficiului.

§ 99. In urm'a faptelor criminali cercetarea se efectue conformu normelor procedurei penale.

Déca cu ocasiunea cercetarei ordonate in intlesulu §-lui 92 s'ar invederá, ca nu subverséza unu delictu de pedepsitu in calea actiunei fiscale, ci o fapta criminale: actele de cercetare suntu de a se transpune la acusatoriulu publicu.

§ 100. In casu de procedere criminala functionariulu totudéun'a trebuie suspendat dela oficiu.

§ 101. Sententi'a adusa in procesulu criminalu e de a se comunicá indata cu vice-comitele si cu corporatiunea representative a comunei concernante.

Functionariulu convinsu de fapta criminala -si perde oficiulu, si loculu lui e de a se implé indata prin alegere regularia. (Va urmá.)

nistriloru demisionati pentru activitatea, care o au desvoltat „cu deplin'a sa incuviintiare in 8 luni; credinti'a sa nestramata urmeza pe ministri la esirea din oficiu.“ — Vomu vedé rescriptul beusto-andrássianu catra diet'a boemica si conseqintiele lui, ca boemii nu voru tramite in senatu, pana ce li se voru implini ecuitabilele pretensiuni, si atunci coróna, care acum trebuì se ié in consideratiune reflecziunile ministrilor imperiali, va face a se continua érasi invoiéla, care o doresce si cum o doresce; asia o va reapuca prin noulu ministeriu, fia elu si mai absolutisticu decatu cele de pana acum. — Dér' slavismulu scuipa focu asupra maghiariloru din caus'a acestui amestecu, si nu fara pruritu de resbunare, ceea ce infiora pe maghiari catu de bine. — —

midiulóce de intrebuintiatu spre a atinge scopulu ce ne amu propusu a realizá, adica: prosperarea finantierului statului, care este anim'a tierei.

Decamdata: reorganisarea curtei de compturi, a administratiunei domenieloru si a padurilor statului, a espoatarei salineloru si a vamiloru, o preface radicala in administratiunea generale a finantierului pe basea unei noué divisiuni teritoriale, cu care se afia in strinsa legatura bugetele pe 1873; suntu atatea proiecte, cari au de tinta de a introduce stabilirea ordinei in finantie, departarea cheltuielilor inutili, sporirea veniturilor si realizarea de economie intiepte in cheltuielile statului. Pe langa acestea, ministeriulu meu va sustine si va cere votarea proiectelor depuse inca din sesiunile trecute asupra monopolului tutunului si a tacsei de timbru si de inregistrare. Aceste proiecte suntu neaperatu necesarie de a se luá catu mai curendu in ecaminare, că se nu ne ajunga anulu nou fara de a avea inca de mai inainte asigurata plat'a la timpu a tuturor cheltuielilor statului si a ne espune astfelii la noué perturbatiuni in finantie, cari ar' neutralizá bunele efecte ale operei ce cu totii amu intreprinsu.

Situatiunea generale a starei finantiale actuale vi se va presentá deodata cu infaciarea bugetelor pe anulu 1873 si cu inceperea sesiunei ordinaria.

Mai este inca o cestiune importanta privitoru la finantie si care cere a fi imediatu resolvata: acésta e cestiunea pensiunilor. Neaplicarea repartitiunei prescrisa de legea pensiunilor din chiaru diu'a punere ei in lucrare si votarea de pensiuni in proportiuni cu totulu coversitórie sorgintielor affectate casei pensiunilor au produs cea mai mare impoverare situatiunei pensionarilor, si cestiunea a devenit din cele mai dificili. Ea reclama, deci, tota atentiunea corpurilor legiuitórie si o prompta solutiune pentru vindecarea reului si stavlirea in viitoru a cauelor, cari lu au produsu.

Cestiunea caliloru ferate a trecutu prin diverse faze dificili. Ministeriulu meu ve va presentá töte actele. Nu me indoiescu, ca prin concursulu dvóstre se va regulá acum intr'unu modu definitiv.

In privint'a puterei armatei a tierei, proiectele de legi, cari v'a presentat guvernulu inca in sesiunea trecuta, precum si acele ce suntu gat'a a vi se presentá in acésta sesiune voru face a se inlaturá neindemanarile ce s'au cercat pana acum in aplicatiunea legiuirei din anulu 1868.

Cu töte lacunele si imperfectiunea acestei legi, amu pututu inse constatá cu o viua satisfactiune zelulu si aptitudinea ce desvolta toti aceia, cari suntu chiamati la nobilulu ecameritii alu armelor. Prin votarea bugetului anului 1872, dvóstre ati consacratu in armat'a permanente, care este menita a servi de scóla militielor, principiulu unui investimentu superioru pentru oficirii cei tineri, si chiaru in érn'a acésta va functioná acésta noua institutiune, care va intari armat'a nostra prin instructiune.

Instructiunea publica a fostu obiectulu celoru mai vii preocupari ale guvernului meu. Cu totii trebuie se dorim, dloru, că ea se devina o adeverata lumina, care, intindenduse neincetatu in töte treptele sociali, se innobileze animele si se fortifice inteligenzia junimeei nostre, catra care avemu sacra datoria de a o conduce pe calea adeverului si a o protege contra erórei.

Guvernulu meu ve va presentá modificarile ce s'a crediutu necesarie a se face in ambele aceste ramuri de servituu. Dvóstra veti ajutá, nu me indoiescu, silintiele ce -si da guvernulu meu pentru a redicá scóla si beseric'a la adverat'a inaltime ce trebuie se aiba aceste döue mari temelii a ori-carei societati umane.

Asemenea veti avea, dloru senatori si dloru deputati, a ve ocupá de mai multe proiecte de legi privitoru la desvoltarea lucrarilor publice, a agriculturei si a comerciului. Aceste proiecte, fiindulegat de midiulócele finantiale ale tierei, vi se voru presentá la timpu si in mesur'a putintiei, pentru a nu se impoverá presentulu cu sarcini coversitórie, pe cari nu le ar' puté purtá.

In privint'a administratiunei generale a tierei, guvernulu meu ve va presentá proiectulu de lege pentru o noua impartire teritoriale, dela a careia votare depinde regularea bugetelor pe anulu 1873, realizarea de insemnate economii, mai cu séma in cheltuielile comunali si judeciane, si ameliorarea tuturor celorulalte servitie. Totu odata veti avea, dloru senatori si dloru deputati, a desbate si a votá proiectele de legi pentru schimbarea sistemului alegerei consilielor comunali si judeciane, spre a pune legea in acordu cu constitutiunea, pentru numirea

Cuventulu de tronu in România.

Domnilor senatori!

Domnilor deputati!

V'amu convocat u mai inaintea terminului legiuitoru că se ve ocupati de lucrari urgente, cari reclama imperiosu concursulu corpurilor legiuitórie.

Natiunea incredintandu-ve interesele ei cele mai mari, dvóstra ati probatu in sesiunea trecuta, ca ea nu s'a amagitu in sperantiele sale.

Guvernulu meu, care s'a aflatu in circumstantie dificili, a cautatu in midiuloculu dvóstre totu sprijinulu si tari'a de care avea nevoia.

Suntu fericitu, dloru, a me aflu in midiuloculu unei representatiuni, care a sciu tu a rumpe cu tristele traditiuni de mai inainte si care va sci totudéun'a se inlature cu barbatia ori-ce insinuatiuni contrarii si se nu asulte decatu glasulu ratiunei si alu dreptatei.

Gratia concursului patrioticu ce ati datu guvernului meu, amu pututu pune stavila crisei finantiale, de care eram amenintati.

Pentru prim'a ora, astadi, ne aflam in regula cu unu bugetu votatu pe anulu venitoru si pentru prim'a ora, dupa atatea infructuoze silintie ce s'au pus in anii trecuti, simtimu viu'a satisfactiune de a ve anunciar, ca imens'a datória flotante, care a pesa mai inainte asupra tesarurului intr'unu modu ruinatoriu, se afla stansa prin legea ce ati votatu.

Déra ceea ce este si mai multu, ceea ce trebuie se imple animele nostre de o legitima mandria nationale, este ca imprumutulu de 78 milioane, ce era destinat a usiurá töte dificultatile tesarurului publicu, s'a realizat numai in tiéra si prin propriele nostre resurse.

Acésta este unu mare evenimentu, dloru senatori si dloru deputati, mai alesu candu ve yeti gandi in ce momente critici ne amu aflatu in timpu acesta; punenduse la cercare propriile forte ale tierei, s'a demonstratu cu acésta ocasiune in tr'unu modu peremptoriu a ei vitalitate si creditia in viitoru.

De aceea gasesc de a mea datória de a recunoscere in midiuloculu dvóstre, ca patriotismulu cu care publiculu romanu a concursu in grelele circumstantie, in cari ne amu aflatu la subscrierea imprumutului si puternic'a actiune, cu care ómenii nostri de finantie au sciutu se incuragiază si se atraga economie private spre plasarea loru in acestu imprumutu, merita tota laud'a nostra.

Éra dvóstre ve esprimamu inca odata a nostra multumire, ca, preocupati numai de interesele tieri, ati sciutu, votandu legea, a conjurá periculele ce amenintau animele nostre.

Ministeriulu meu ve va presentá acum mai multe proiecte de legi, conformu cu ingagiamentele ce a luat in sesiunea trecuta, cari n'au alta tinta decatu aceea de a se organisá servitiele pe base stabili, de a se face töte economie putintiose, de a se ecuilibra cheltuielile cu veniturile, de a se introduce catu mai curendu reforme simtitórie in sistemulu de astadi, pe cari se voru basa bugetele anului 1873, ce sunteti chiamati a votá; cu unu cuventu, a se luá mesurile cele mai energice spre a se evita in viitoru reintórcerea cauzelor regresabili, cari, intr'unu periodu mai pucinu de diece ani, au precipitatu tiéra pentru a trei'a ora in crisea finantiala, crise nefaste, cari nu aducu dupa ele decatu ruin'a contribuabililor si discreditul tieri.

Avemu multe de remediatu, suntu inca mari dificultati de invinsu; déra nimicu bunu nu se poate spera fara ordine si stabilitate. De aceea, amu fermá convictiune, ca cu totii, intruniti pe calea binelui si predominati numai de interesulu patriei, veti dá totu concursulu meu, si, prin propri'a initiativa ce aveti, lu veti luminá asupra diverselor

UNGARI'A. In diet'a din Pest'a Tisza facu in sied. din 30 Oct. alta intercalatiune, pentru a mesteculu regimelui ung. in afacerile cislatinane; elu pôrta frica, ca acestu amestecu va procrea unu casu de precedentia, de care se va folosi regimel Cislaitaniei a se amesteca si elu in causele Ungariei, si apoi urgisirea partilor certante se va deriva in fine totu numai in capulu maghiarismului; si dupa cum min. maghiaru decide in caus'a hohenwartiana, asia mane pote decide min. cislatinu in privint'a Ungariei, care n'are acea stare finantiale si fortia deajunsu, că intr'o crisa provocata se se pote apera; deci intréba pe min. presidinte: déca viéti'a constitutionale a Ungariei facia cu cele ce se intempla in celelalte state e ascurata? Déca iritatele si ferberile de transformari in alte state se potu incungura pentru Ungari'a dupa unu amestecu că acesta?

Si nu crede, ca ar' fi la timpu, că Ungari'a se se puna pe basea uniunei personale, pentru că se-si pote salva continuitatea constitutionale, incunjurandu si ur'a ce se sternesce asupra maghiarismului; si déca crede, ca facia cu crisea de facia patria si tronulu se potu apera in confusiunile si crisele ce se arborescu in alte state?

Min. Bittó predă unu proiectu de lege despre definitiv'a regulare a comunelor contractualiste, care se se dé la sectiuni.

Diurnalele stangei prognostica periculu din mesteculu c. Andrassy. Partita deákiana, care a pactat cu unu reale, dice, ca acestu amestecu va scapa si pe Ungari'a de amenintiarile nationali, cari se involburasera asupra dualismului. Éca simburele situatiunei dincóce. —

In Cislaitani'a situatiunea e confusa. Desmiunea min. Hohenwart e prima cum prescientiamu; dér' organulu acestui min. „Oest. Ztg.“ spune, ca Mai. Sa cu recunoscentia multiami mi-

primarilor si ajutórielor lor, pentru marirea rădierii comuneloru si alte modificari.

Se voru supune asemenea deliberarilor dvóstre proiectele de legi pentru modificarea servitiului penitentiariu, basatu pe sistemulu celularu micst; inflantiarea de penitentiare pentru minori, conformulegei, care se afla pe biroului adunarei din sesiunea trecuta; proiectulu pentru organisarea servitiului sanitariu; proiectulu pentru organisarea servitiului statisticu; proiectulu de lege pentru modificari in legea tocmeleloru agricoli.

In administratiunea justitiei se simte de mai multu timpu nevoia de modificatiuni in legile existente. Deocamdata vi se voru presenta proiectele de legi, pe cari experienti'a si necesitatile actuali le desemna că cele mai necesarie.

Astfeliu s'a proiectat o noua lege de organisatiune judiciaria.

Se voru supune inca deliberarilor dvóstre proiectele de lege pentru modificarea mai multor articule din codulu penale si din codulu de procedura penale si revisuirea unor articule din aceleasi codice, in conformitate cu art. 24 din constitutiune; proiectulu de lege pentru darea in judecata a functionarilor.

In ceea ce privesc departementulu afacerilor straine, deosebitu de convenitiunea cu Rusi'a pentru jurisdictiunea consularia, aceea cu Austro-Ungari'a, pentru junctiunea caliloru ferate, si convenitiunea cu Serbi'a, care se afla in desbaterile camerei din sesiunile trecute, guvernul meu ve va prezenta inca convenitiunea telegrafica cu Austro-Ungari'a, convenitiunea postale cu Rusi'a si alte proiecte de recunoscuta necesitate ce vi se voru prezenta in timpul sesiunei.

Domnilor senatori!

Domnilor deputati!

Lucrarea, pentru care v'am convocat, apariente de astazi silintielor dvóstre. Veti sci a pune mai pre susu de tóte interesele cele mari ale tierei; veti sci a probá, ca in ori-ce circumstantia, natu-nea nostra nu va incetá unu momentu de a meritá solicitudinea Inaltei Porti si binevoitorulu concursu alu inaltelor puteri garante.

Catu pentru mine, ve repetu si cu acésta oca-siune, ca nu amu alta tienta decatua aceea de a consacrá tóte fortiele mele la prosperitatea si intarirea Romaniei.

Dumnedieu se binecuventeze lucrarile dvóstre.

CAROLU.

Presiedintele consiliului ministrilor si ministrul de interne L. Catargi.

Ministrul lucrarilor publ. N. Cretulescu.

Ministrul cultelor si instructiunei publice, generalu Chr. Tell.

Ministrul afacerilor straine si ad-interim la justitia G. Costaforu.

Ministrul finantelor P. Mavrogeni.

Ministrul de resbelu generalu I. Em. Florescu.

Nr. 1905. 1871, Octobre 17.

Cronica esterna.

FRANCI'A. (Reform'a sociale.) O fóia rusésca „Gazet'a Bursei“, aréta, ca e necesitate de o apropiare, de o intielegere intre diferitele popóre latine si considera formarea unui mare imperiu romanu că o necesitate européna, din punctulu de vedere alu ecuilibrului generale, distrusu prin formarea imperiului germanu. Rusi'a si Germani'a se sprijina pe ide'a nationalitatei, d'er' Franci'a — care singura pote fi centrulu, in giurulu caruia se grupéza celealte elemente romane — n'a sciutu inca se ajunga a se sprijini pe acésta idea.

Dupa fóia din St. Petersburg — ne spune „Corespondint'a Slava“ dela 16 Oct. — misiunea ce e detória se-si implinesca lumea romana, si care o va face se ajunga la unitate, este reform'a sociale in celu mai bunu intielesu alu cuventului, adica regeneratiunea pe basea dreptului, a demnitatei personale, a talentului si a bunei stari, ér' nu pe principiele comunismului, socialismului etc.

Diarilu rusu crede, ca nu e decatua o singura tiéra, care capabile de a inscrie reform'a sociale pe drapelulu seu, tiér'a aceea, care recunoscundu ta-

tentulu unui june oficiru de artileria, lu redica pe tronulu imperiale, aceea, care dintr'unu simplu ad-vocatu, din caus'a patriotismului seu, facu unu dic-tatore, aceea, care dintr'unu scriitoriu ilustru facu primu ministru si mai tardi unu presiedinte alu republikei. Acea tiéra singura pote inscrie pe drapelulu seu: „Reform'a sociale“. — „R.“

cu dreptulu de carcinaritu alu acestei curti din Cinade si Cergaulu micu, si cu dreptulu de mor-ritu tienutoriu de acésta curte in otarulu Cinadei, tóte că apertinentii ale acelei parti, devenita in de curundu pre calea cumperarei, de proprietate a fon-dului de institutiune numit u a P. P. Basiliti din Blasiu, celui mai multu promisioriu se va dá in arenda pre calea licitarei publice, pre timpulu dela 1-a Ianuariu 1872 pana in 31 Decembre 1874 st. n., adica pre 3 ani.

Licitarea se va tiené in 30 Novembre a. c. st. n. a. m. la 11 óre in cancelari'a jurium inspec-torale din curtea metropolitana din Blasiu, prin una comisiune, ce va fi esmisa pentru acestu actu.

La terminulu amentitu se voru primi numai astfelii de promisiuni, ce voru trece preste sum'a arendatită anuale de 4500 fl. v. a.

Doritorii de a licitá, voru avé a fi provediuti cu unu vadiu de 450 fl. v. a.

Oferte scrisali sigilate, inca se voru primi; subscrise cu man'a propria, ori prin unu alu 3-lea individu, că subscriptoriu de sume, coramisate prin doi martori sciutori de scrisorie, si provediute cu vadiulu de 450 fl. v. a., si care voru fi a se sub-sterne subscriptorului consistoriu celu pucinu cu una septemană inainte de terminulu respectivu de licita-tare; a caroru desfacere se va intemplá dupa in-cheiarea promisiunilor verbali dela respectivulu ter-minu, ci in casu de promitere egale, promisiunea verbale va avé prioritate.

Condi-tiunile de licita-tare, si pana la terminu de licitatiune se voru poté vedé in cancelari'a advoca-tului clerului, in tota diu'a si inainte si dupa amédi.

Datu din siedinti'a consistoriutu metropolitanu gr. cat. de Alb'a Iulia, tienuta in Blasiu la 24 Octobre 1871.

Simeonu Popu Mateiu m/p., notariu consist.

Postu de contabilu.

Cu privire la apropiarea timpului pentru acti-varea „Institutului de creditu si de eco-nomii „Albina“, care in prim'a linia se va ocupá cu afaceri de economii si cu operatiuni de creditu ipotecatoriu si de escomptu, se deschide prin acésta concursulu pentru ocuparea postului de contabilu la acelu institutu.

Competentii au de a-si tramite cererile loru provediute cu documente autentice despre cualifica-tiunea loru teoretica si practica, despre servitiulu loru de pana acum la asemene institutu ori alta óre-care banca si despre cunoscinti'a de limbi, la comitetulu subsemnatu (Sibiuu, strat'a Macelari-lorul Nr. 110) pana in 30 Novembre a. c. calind. nou, aratandu totuodata si conditiunile pre langa cari suntu aplecati a primi acelu postu.

Sibiuu, 20 Octobre 1871.

Comitetulu pentru fundarea insti-tutului de creditu si de economi-2—3 „ALBINA“.

Nr. 429/pres. 1871. 1—3

Publicatiune.

La 13 Novembre a.c. se va tiené conferinti'a comitetului representativu a comitatului Turdei, in opidulu Turd'a, incependu dela 10 óre ante-me-ridiane.

Obiectulu principale de pertractare va fi re-scriptulu ministeriului ung. r. de interne, referitoriu la operatulu de organisare a comitatului.

La care conferintia toti acei membrii ai comitetului, cari locuiesc afară de comitat, se con-chiama cu acea rogare, se binevoiesca a se infacisia atatu la acésta conferintia de mare insemnataate, catu si la cea preliminaria, tienenda la 12 Novembre a. c. totu in Turd'a.

Turd'a in 30 Octobre 1871.

Dela comitele supremu alu comitatului Turdei. Br. Georgiu Kemény m/p., comitele supremu.

ad Nr. 2537/1871. 2—3

Publicatiune.

Partea fosta a contelui candu-va Bánffy Iosifu, mai tardi a lui Dr. Neymister, din Cinade si Cergaulu micu, in departare de $2\frac{1}{2}$ óre dela Blasiu si 5 óre dela Sibiuu, — afară de paduri, — si statatörile:

A. In Cinadje din:

a) locu aratoriu . 216 jugere 1531 □⁰;
b) fenatie si gradine 345 " 665 "
c) vinie . . 2 " — "
d) pasiune . . 358 " 832 "
e) locu neproductivu 11 " 1849 "

B. In Cergaulu micu din:

f) locu aratoriu . 89 jugere 1527 □⁰;
g) fenatie . . 48 " 825 "

un'a cu curte si cladirile de locuitu si economice, cu ospetaria din Cinade cu totu; mai departe

Schwarze et Bartha,

piat'a Nr. 16,

prestéza cu cunoscutai so-liditate

tota specie de vestimente

de cavaleri

si oferéza o. p. una cantitate mare pe alesu de cele mai noue materie de sur-tace, pantaloni si gilete

cu pretiulu celu mai mo-deratu. g. 4.

Cursurile

la bursa in 3 Nov. 1871 stá asia:

Galbini imperatesci -- -- 5 fl. 57 cr. v. a.
Napoleoni -- -- 9 " 27 $\frac{1}{2}$ "

Editiunea: Cu tipariu lui

IOANE GÖTT si fiu HENRICU.

Redactoru respondietoriu

IACOBU MURESIANU.